

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Kateřiny Čuhelové, Ph.D., a soudců Mgr. Ivy Krejčířové a JUDr. Michala Ryšky ve věci

žalobců: a) **I. S.**, narozená dne XXXX
bytem v XXXX, XXXX
b) **J. S.**, narozený dne XXXX
bytem v XXXX, XXXX
c) **S.S.**, narozená dne XXXX
bytem v XXXX, XXXX
zastoupených advokátkou Mgr. et Mgr. Kamilou Mesiarkinovou
sídlem v Rozdrojovicích, Na Březině 310

proti
žalované: **J. S.**, narozená dne XXXX
bytem v XXXX, XXXX

o ochranu osobnosti,

o odvolání žalobců proti rozsudku Okresního soudu v Břeclavi ze dne 2. listopadu 2017, č. j. 6 C 64/2014-158,

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně se v V. výroku **mění** tak, že žalovaná je povinna zaplatit do 3 dnů od právní moci rozsudku každému ze žalobců a) a b) na náhradě nemajetkové újmy v penězích další částku 85 000 Kč.
- II. Rozsudek soudu prvního stupně se v VI. výroku a v X. výroku ve vztahu mezi žalobkyní c) a žalovanou **potvrzuje**.

- III. Žalovaná je povinna zaplatit do 3 dnů od právní moci rozsudku na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů každému ze žalobců a) a b) částku 38 036,98 Kč, k rukám jejich zástupkyně.
- IV. Ve vztahu mezi žalobkyní c) a žalovanou nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Odůvodnění:

1. V záhlaví označeným rozsudkem soud prvního stupně uložil žalované povinnost zaslat žalobkyni a) písemnou omluvu za opakované slovní napadání, obvinění z mimomanželského poměru se zahradníkem a obvinění, že byla příslušnicí StB (I. výrok ve spojení s opravným výrokem označeným jako IX.), povinnost zaslat žalobci b) písemnou omluvu za opakované slovní napadání a obvinění, že byl příslušníkem StB, který posílal Poláky do plynu (II. výrok ve spojení s opravným výrokem označeným jako IX.). Dále žalované uložil povinnost zaplatit žalobkyni a) na náhradě nemajetkové újmy v penězích částku 15 000 Kč (III. výrok ve spojení s opravným výrokem označeným jako IX.) a žalobci b) rovněž částku 15 000 Kč (IV. výrok ve spojení s opravným výrokem označeným jako IX.). Žalobu naopak zamítl v části, v níž se žalobkyně a) domáhala částky 85 000 Kč a žalobce b) (ve výroku nesprávně označený jako žalovaný) rovněž částky 85 000 Kč (V. výrok ve spojení s opravným výrokem označeným jako IX.). Právě tak zamítl žalobu žalobkyně c) na písemnou omluvu žalované za opakované slovní útoky na její osobu a za nevhodné vyjadřování na adresu rodičů i na zaplacení částky 50 000 Kč na náhradě nemajetkové újmy (VI. výrok ve spojení s opravným výrokem označeným jako IX.). Řízení zastavil v části, v níž žalobkyně a) požadovala na náhradě nemajetkové újmy částku 150 000 Kč (VII. výrok ve spojení s opravným výrokem označeným jako IX.), žalobce b) částku 150 000 Kč (VIII. výrok ve spojení s opravným výrokem označeným jako IX.) a žalobkyně c) částku 50 000 Kč (IX. výrok ve spojení s opravným výrokem označeným rovněž jako IX.). Současně rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (X. výrok). Opravným výrokem konečně rozhodl, že označení žalobců ve výrocih rozsudku se místo čísel 1), 2), 3) nahrazuje písmeny a), b), c) (výrok označený jako IX.).
2. Po provedeném dokazování dospěl soud prvního stupně k závěru, že žaloba žalobců a) a b) je částečně důvodná. Při zproštění žalované obžaloby v trestním řízení se necítil být vázán závěry trestního soudu a z množství specifikovaných výpovědí svědků v trestním řízení či podaných vysvětlení obsažených v trestním spise dospěl k závěru, že žalovaná předmětné nepravdivé výroky o žalobcích a) a b) veřejně šířila. Nepravdivost výroků vyplývá ze zprávy Policie ČR o osobní kartě žalobce b) i ze zprávy Archivu bezpečnostních složek. Tím žalovaná zasáhla do práv na ochranu osobnosti žalobců a) a b), chráněných v té době § 11 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „*obč. zák.*“). S poukazem na § 13 obč. zák. proto každému ze žalobců a) a b) náleží požadovaná omluva žalované jako morální zadostiučinění i část požadované náhrady nemajetkové újmy v penězích. Při úvaze o výši náhrad vyšel soud prvního stupně z toho, že žalobci a) a b) jsou jako advokáti v určitém společenském postavení a neoprávněný zásah žalované jim může způsobit újmu, ale na druhou stranu vyžaduje povolání advokáta určitou sílu a odolnost. Za přiměřenou pokládal soud prvního stupně u každého z těchto žalobců částku 15 000 Kč i vzhledem k osobě žalované a jejímu věku. Žalobkyně c) pak byla spíš svědkem vzájemných negativních vztahů mezi svými rodiči a žalovanou, a nároky na omluvu a na náhradu nemajetkové újmy v penězích jí proto nenáleží. Žádnému z účastníků pak soud prvního stupně nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení, neboť žalobcům a) a b) byla sice omluva přiznána, avšak náhrada nemajetkové újmy v penězích jim byla přiznána v poměrně nízké výši. Žalobkyně c) pak nebyla úspěšná a žalované žádné náklady řízení nevznikly.
3. Proti V., VI. a X. výroku podali žalobci obsáhlé odvolání, kterým se domáhali jejich změny tak, aby žalobě bylo i v tomto rozsahu vyhověno a aby byla žalovaná povinna uhradit žalobcům náklady

řízení. Žalobci a) a b) soudu prvního stupně vytkli nedostatečnou výši přiznaných finančních satisfakcí a pro tyto účely především poukázali na to, že soud prvního stupně nedostatečně zohlednil charakter nepravdivých výroků, rozsah a délku jednání žalované, osobu žalované i skutečnost, že k jednání žalované došlo v prostředí maloměsta, což újmu žalobců a) a b) akcentuje. Žalobkyně c) poukázala na to, že výroky, jež byly žalovanou explicitně směřovány proti osobám žalobců a) a b), zasáhly s ohledem na vzájemný rodinný vztah všech tří žalobců jako osob blízkých také do osobnostních práv žalobkyně c). Žalobkyně c) újmu, kterou utrpěli žalobci a) a b), důvodně pocítuje jako újmu vlastní. Žalobkyně c) rovněž nebyla soudem prvního stupně dle § 118a odst. 3 o.s.ř. poučena, že dosud nenavrhl důkazy k prokázání svých tvrzení. Ohledně otázky nákladů řízení žalobci poukázali na ustálenou judikaturu týkající se § 142 odst. 3 o.s.ř.

4. Žalovaná k odvolání žalobců uvedla, že skutečnosti tvrzené o ní žalobci v tomto řízení jsou zcela nepravdivé a vykonstruované, poukázala v tomto směru na výsledky trestního řízení a na svůj věk. Uvedla, že žaloba žalobců hraničí s jejich trestnou činností a nelidským chováním vůči žalované jako staré osobě. Žalovaná byla nucena prodat dům, aby byla od žalobců co nejdál, a teď se jim vyhýbá. Pojede proto do Prahy a vše dá médiím. Navrhla, aby výroky napadené odvoláním žalobců byly jako věcně správné potvrzeny.
5. Krajský soud v Brně jako soud odvolací (§ 10 o.s.ř.) po zjištění, že odvolání byla podána k tomu oprávněnými subjekty (§ 201 o.s.ř.), směřují proti rozhodnutí, proti němuž jsou přípustná (§ 201, § 202 a *contr.* o.s.ř.), a byla podána včas (§ 204 odst. 1 o.s.ř.), v souladu s ustanovením § 212 a § 212a odst. 1 o.s.ř. přezkoumal rozhodnutí soudu prvního stupně a řízení mu předcházející i nad rámec odvolacích důvodů, a dospěl k závěru, že zatímco odvolání žalobců a) a b) je důvodné, odvolání žalobkyně c) je nutno upřít důvodnost.
6. Odvolací soud úvodem akcentuje, že v systému komplementární ochrany osobnosti (v němž se prostředky ochrany soukromého i veřejného práva vzájemně podporují a doplňují) a zásadě, dle které uplatňování soukromého práva je nezávislé na uplatňování práva veřejného, zproštění obžaloby v trestním řízení samo o sobě nijak nepředurčuje výsledek tohoto občanského soudního řízení. Principy trestní a občanskoprávní odpovědnosti jsou odlišné. I z hlediska § 135 odst. 1 o.s.ř. se zde uplatní tradiční přístup civilní judikatury, dle něhož v občanském soudním řízení není soud vázán zprošťujícím rozsudkem vydaným v trestním řízení (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 5. 1966, sp. zn. 4 Cz 30/66, publikovaný pod č. 58/1966 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 1999, sp. zn. 21 Cdo 2368/98).
7. Civilní soud v rámci řízení na ochranu osobnosti proto není ohledně zjišťování skutkového stavu vázán ve smyslu § 135 odst. 1 o.s.ř. závěry trestního soudu, dle kterých byla žalovaná v souvislosti s předmětným skutkem ohledně šíření vědomě nepravdivých údajů o žalobcích a) a b) v období od července 2010 do 5. 10. 2011 zproštěna obžaloby z přečinu pomluvy dle § 184 odst. 1 trestního zákoníku s tím, že skutek není trestným činem, neboť dle názoru trestního soudu lze připustit i variantu, že žalovaná výrok o estébácích používá jako urážku nikoli v úmyslu šířit tento výrok jako informaci a bez pochybností tak nebyla prokázána subjektivní stránka přečinu.
8. Podle § 125 o. s. ř. za důkaz mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci, zejména výslech svědků, znalecký posudek, zprávy a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob, notářské nebo exekutorské zápisy a jiné listiny, ohledání a výslech účastníků. Jak uvedl i Ústavní soud v usnesení ze dne 26. 2. 2014, sp. zn. I. ÚS 129/13, rovněž Nejvyšší soud připouští, že důkazním prostředkem listinné povahy v občanském soudním řízení může být - podle okolností projednávané věci - též protokol o výslechu (výpovědi) svědka, který byl učiněn v jiném (např. trestním) řízení. Soud tak může učinit i tehdy, navrhuje-li žalobce jako důkaz výslech svědka. Obecný soud totiž není vázán důkazními návrhy účastníků natolik, že by byl povinen provést všechny jimi navržené důkazy. Soud je oprávněn posoudit důkazní návrhy účastníků a podle své úvahy rozhodnout, které z navržených důkazů budou provedeny (srov. § 120 odst. 1 věta druhá o. s. ř.). Jestliže však účastník řízení popírá

pravdivost obsahu výpovědi učiněné do protokolu v jiném řízení, nemůže soud založit skutkový závěr určující pro právní posouzení věci samé pouze na tomto listinném důkazu, aniž by k objasnění sporných skutečností provedl důkaz výsledkem této osoby jako svědka podle ustanovení § 126 o.s.ř. (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 3. 2006, sp. zn. 21 Cdo 731/2006).

9. Vzhledem k tomu, že v občanském soudním řízení platí již zmíněný § 125 o.s.ř. (za důkaz mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci), a oproti řízení trestnímu zde neplatí omezení dané § 158 odst. 6 trestního řádu (úřední záznam lze v trestním řízení před soudem užít jako důkaz pouze za podmínek stanovených tímto zákonem), jsou v tomto směru k důkazu využitelné také úřední záznamy o podaném vysvětlení dle § 158 odst. 5 trestního řádu.
10. Jde-li o podaná vysvětlení z trestního spisu, provedená již k důkazu v řízení před soudem prvního stupně, pak J. B. uvedl (č. l. 66 trestního spisu), že když koncem srpna nebo začátkem září 2011 žalované vysvětlil, že zastupuje žalobce, sdělila mu do telefonu, že je jako oni, také estébák, a řekla mu, že žalobce b) posílal Poláky na smrt. J.F., soused, uvedl (č. l. 77 trestního spisu), že žalované se snaží každý z ulice vyhnout, neboť roznáší pomluvy vůči rodině žalobců. Doslechl se, že měla říct žalobci b), že mu jeho žena je nevěrná a že má poměr se zahradníkem, který v té době u nich pracoval na zahradě. B. G. uvedl (č. l. 80 trestního spisu), že dne 17. 7. 2012 byl na Městském úřadě v Břeclavi jako účastník řízení, které probíhalo na stavebním úřadě, a v průběhu jednání docházelo ze strany žalované k nadávkám na žalobce b), nemůže vyloučit, že i do estébáků. M. K. uvedl (č. l. 94 trestního spisu), že žalobkyně a) je sestrou jeho tchána, a někdy v létě 2010 slyšel na dvoře za zdí, jak sousedka pořvává směrem k žalobcům, že jsou estébáci. L. L., sousedka, uvedla (č. l. 96 trestního spisu), že žalovaná k žalobkyni a) mluvila zvýšeným hlasem a ona sama musela kvůli vulgárním nadávkám zavřít okno, aby to neslyšel její syn. Vulgární napadání žalobců žalovanou bylo časté, dělo se to asi 1x za 14 dnů. Ze strany žalobců se s ničím takovým nesesetkala, žalovaná vede spíš monology. Každý v okolí se snaží žalované vyhnout, neboť je konfliktní typ. J. M. uvedl (č. l. 97-98 trestního spisu), že někdy v létě 2009 stavěl zídku ve dvoře žalobců asi 1 měsíc a zhruba 3x do týdne slyšel, jak od sousedů někdo žalobcům nadává vulgárními výrazy. Š. N., bratr žalobkyně a), uvedl (č. l. 116 trestního spisu), že v létě 2010 slyšel nadávat ženu (sousedku) přes zídku sestře a švagrovi, že jsou kurvy, estébáci, že si jako advokáti mohou všechno dovolit a že dávali Židy a Poláky do plynu. Během návštěv u sestry se to několikrát opakovalo, asi 5x nebo 6x. J. P., sousedka, uvedla (č. l. 125 trestního spisu), že někdy v době od července do září 2011 byla přítomna tomu, jak žalovaná na zahradě svého domu křičí, že žalobkyně a) je můra, baba jedna, čarodějnice a že jsou oba dva právníci estébáci. Z. Š. uvedl (č. l. 132-133 trestního spisu), že koncem léta 2010 vykonával kontrolní činnost pro OSSZ Břeclav, kde pracuje, a když procházel ulicí XXXX v XXXX, viděl, jak starší prošeďivělá paní, kterou nezná, sděluje dvěma ženám, že žalobci jsou komunisti, estébáci a že žalobkyně a) je piča. Od žalobce b) se později dozvěděl, že jde o žalovanou. L. Š. uvedl (č. l. 136 trestního spisu), že je majitelem dopravní sanitní služby a od svých zaměstnanců se dozvěděl, že o žalobci b) se mluví, že měl dříve spolupracovat s StB. Žalobci a) a b) byl ujistěn, že se to nezakládá na pravdě, že pomluvu roznáší sousedka a věc již řeší policie. J. V. uvedl (č. l. 137-138 trestního spisu), že přepravuje pacienty sanitním vozem a někdy na jaře nebo v létě 2011 ve 2 případech zaslechl, že se vzadu v sanitním voze baví 3-4 pacientky, že žalovaná měla o žalobcích a) a b) říct, že jsou to staří estébáci. R. V., vedoucí právního oddělení Městského úřadu v Břeclavi, uvedl (č. l. 140 trestního spisu), že během místního šetření dne 18. 11. 2010 došlo ze strany žalované ke slovní potyčce, když vůči žalobci b) pronesla, že je estébák.
11. Jde-li pak o svědecké výpovědi z trestního spisu, provedené již k důkazu v řízení před soudem prvního stupně, tak v rámci hlavního líčení dne 1. 2. 2013 svědkyně L.L. uvedla (č. l. 373 *verte* – 374 trestního spisu), že víckrát byl slyšet křik a hlasnější monolog žalované, bylo to opakovaně, svědkyně raději vždy zavřela okno. Žalobkyni a) nebylo slyšet, vždy bylo slyšet jen žalovanou. Před 2 a půl roky se s žalovanou seznámila, když byla plavat v bazéně. Žalovaná tam říkala různé informace o žalobcích a) a b), např. že má žalobkyně a) nějaké pletky se zahradníkem, když její

manžel není doma apod. Svědkyně z toho byla v šoku. Bratr žalované B. M. jako svědek uvedl (č. l. 375 trestního spisu) k tomu, zda mluvila sestra o žalobci b) jako o estébákovi, že ano. Bavili se, že jsou to estébáci. Odkud informaci má, se sestry neptal. Svědek M.K. uvedl (č. l. 375 – 375 *verte* trestního spisu), že když byl u žalobců na návštěvě, slyšel přes zeď nadávky, že žalobce b) je estébák. Dotyčnou viděl a pravděpodobně se jednalo o obžalovanou. Rovněž svědek Š. N. uvedl (č. l. 375 *verte* – 376 trestního spisu), že při návštěvě žalobců slyšel od sousedky nadávky „*kurvy*“, nadávala „*Poláci do plynu, estébáci*“. Byl z toho šokovaný. Byl svědkem, když to obžalovaná vykřikovala. Zaznělo tam, že žalobce b) je estébák, posílal lidi do plynu apod. Svědek A. R. uvedl (č. l. 376 trestního spisu), že prostřednictvím Š. N. a pana K. se dozvěděl informace o údajné minulosti žalobce b), která měla být spojena s bývalým režimem a s členstvím v StB. Pro svědka to bylo velmi znepokojující, a pokud by se informace potvrdily, byl rozhodnutý ukončit právní zastupování žalobcem b). Svědek R. V. uvedl (č. l. 377 trestního spisu), že v souvislosti s místním šetřením došlo ke slovnímu konfliktu, kdy žalovaná řekla, že doktor je bývalý estébák a nemá do toho co mluvit. Svědek J. M. uvedl (č. l. 377 *verte* trestního spisu), že prováděl v roce 2011 stavební činnost u žalobců a to, co bylo ze dvora obžalované slyšet přes zeď, bylo dost nevybíravé. Pochechtávala se, jako by se s někým bavila a užívala hodně sprostá slova na adresu žalobců a) a b) : „*to je taková p.., kurva, děvka, estébačka udavačská*“, což byly věty na tento způsob, kdy se tam obžalovaná s někým bavila. Někoho tam na zahradě měla, byl tam slyšet ještě nějaký hlas. Toto slyšel minimálně 3x za dobu, co tam byl. Svědek Z. Š. uvedl (č. l. 378 trestního spisu), že chodí po kontrolách, když pracuje na OSSZ, a viděl pravděpodobně obžalovanou, když používala vulgarismy o žalobcích a) a b), stála tam s jednou paní a on procházel na druhé straně chodníku a slyšel to, protože křičela. Svědek J. V. (č. l. 378 trestního spisu) uvedl, že v roce 2011 mezi jarem a létem, když jel v sanitce, tak slyšel, že paní má napadat žalobce a) a b), že jsou estébáci. Padlo tam jméno žalobců i žalované. V rámci hlavního líčení dne 26. 2. 2013 svědek J. B. uvedl (č. l. 407 *verte* trestního spisu), že při rozhovoru s žalovanou v rámci zastupování manželů S. se ho žalovaná ptala, jestli byl také estébák a komunista a že je stejný jako oni. Svědek L. Š. v rámci hlavního líčení dne 12. 4. 2013 uvedl (č. l. 427 *verte* – 428 trestního spisu), že S. jej dříve právně zastupovali a bývalý zaměstnanec Š. mu říkal, že jedna paní povídala, že S. jsou estébáci. Podruhé přišel řidič, patrně V., s tím, že to slyšel v sanitce. Říkal mu, že to říkala žalovaná. Neví, zda se to dozvěděl tak, že žalovanou vezli nebo že „*jedna paní povídala*“. Svědek M. Ž., komisař Policie ČR, uvedl (č. l. 428 *verte* trestního spisu), že když poprvé vyslyšel žalovanou a odcházeli z kanceláře dolů po schodišti, tak mu připadalo jako na truc, že řekla „*ale přece jsou to estébáci*“. Řekl jí, aby se k tomu dále nevyjadřovala, a kdyby byly další podněty, mohla by být vazebně stíhána. Reagovala na to povýšeně. Svědek J. H. uvedl (č. l. 429 trestního spisu), že chodí k panu T. a žalovaná řekla „*vy jdete za téma kurvama estébáckými*“. Když toto říkala, tak byla venku na chodníku a něco zametala.

12. Za situace, kdy pravdivost stěžejních výpovědí a vysvětlení obsažených v trestním spise nebyla v tomto řízení nikým z účastníků popřena, neboť žalovaná toliko obecně poukazovala na výsledek trestního řízení, kterým však civilní soud není v daném případě vázán (viz odst. 6 a 7 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu), což jí bylo v zájmu předvídatelnosti i sděleno, lze dle § 125 o.s.ř. z jejich obsahu vycházet. V souladu se skutkovými závěry soudu prvního stupně na tomto základě správně učiněnými lze pak konstatovat, že v řízení bylo prokázáno, že k užití posuzovaných výroků ze strany žalované skutečně došlo. Skutečnost, že jiný okruh svědků z trestní věci incidenty ze strany žalované nepotvrdil, rozhodně neznamená, že se tyto skutky nestaly, ale v zásadě toliko to, že je daní svědci nezaznamenali, což nemůže být pro závěry o skutkovém stavu určující. Ostatně i přímo žalovaná sama v rámci protokolu o výsledku obviněného (č. l. 14 trestního spisu) uvedla, že od neznámých lidí na autobusové zastávce slyšela, že žalobce b) je „*bývalý estébák, major, hlavní vyšetřovatel StB*“, a toto skutečně uvedla i některým lidem, např. R. V.
13. Výroky o tom, že žalobkyně a) byla příslušnicí StB a žalobce b) byl příslušníkem StB, který posílal Poláky do plynu, nemají dle výsledků dokazování pravdivý základ a jsou nepochybně objektivně

způsobilé porušit nebo jen ohrozit dílčí osobnostní práva těchto žalobců na čest a důstojnost. Nepravdivost skutečnosti, že žalobce b) byl příslušníkem StB, vyplývá z úředního záznamu ze dne 17. 2. 2012 (č. l. 153 trestního spisu), dle kterého Archiv bezpečnostních složek neeviduje žádné skutečnosti, které by tomu nasvědčovaly a pokud by žalobce b) opravdu působil u StB, byl by o tom záznam v osobní evidenční kartě příslušníka MV, v níž je uvedeno, že po celou dobu působení u policie pracoval u SNB, tj. příslušníkem StB nikdy nebyl (shodně viz i vyjádření Archivu bezpečnostních složek ze dne 15. 3. 2012 na č. l. 155 trestního spisu). Ohledně žalobkyně a) nebyly Archivem bezpečnostních složek dohledány žádné údaje, jež by svědčily o tom, že byla příslušnicí StB (viz vyjádření Archivu bezpečnostních složek ze dne 17. 1. 2012 na č. l. 154 trestního spisu). I pokud by bylo pravdivé vysvětlení podané žalovanou v trestním řízení, že údaje o tom, že žalobce b) je „bývalý estébák, major, hlavní vyšetřovatel StB“, slyšela od neznámých lidí na autobusové zastávce, nebylo by možno takový zdroj informací považovat za jakkoli spolehlivý, a nemohl by proto založit dobrou víru osoby, jež nepravdivé informace šíří, v jejich správnost. V kontextu celé věci je naopak evidentní, že žalovaná šířila nepravdivé informace zlovolně, ve snaze poškodit žalobce a) a b). Další zlovolně ve snaze poškodit žalobce a) a b) nepravdivě žalovanou šířený výrok, že žalobkyně a) udržuje mimomanželský poměr se zahradníkem, pak rovněž nemá dle výsledků dokazování pravdivý základ a je objektivně způsobilý porušit nebo jen ohrozit dílčí osobnostní práva těchto žalobců na soukromí a na rodinný život.

14. Vzhledem k době žalovaného zásahu podléhá věc režimu dřívějšího občanského zákoníku, tj. zák. č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obč. zák.“), neboť dle přechodných ustanovení nového občanského zákoníku, tj. zák. č. 89/2012 Sb. (dále jen „o. z.“), platí, že vznik, jakož i práva a povinnosti vzniklé z právních poměrů týkajících se osobních práv přede dnem nabytí účinnosti o.z. se posuzují podle dosavadních právních předpisů (§ 3028 odst. 2 o. z.).
15. Z hlediska občanskoprávní odpovědnosti žalované za zásah do práva na ochranu osobnosti žalobců a) a b), chráněného § 11 a násl. obč. zák., je naprosto nerozhodné, zda žalovaná prokázané difamující údaje o žalobcích a) a b) šířila ze subjektivního pohledu jako vulgarity či jaké vážně míněné informace, tedy způsob, kterým při zproštění obžaloby uvažoval soud trestní. V obou případech jde stále o neoprávněný zásah do práva na ochranu osobnosti, chráněného v § 11 obč. zák., dle kterého fyzická osoba má právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy. Neoprávněným zásahem do práva na ochranu osobnosti je totiž každé jednání směřující proti osobní i mravní integritě fyzické osoby, které je objektivně způsobilé snížit její důstojnost, vážnost a čest a které ohrožuje její postavení a uplatnění ve společnosti (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 10. 2002, sp. zn. 28 Cdo 983/2002). Je jím pak zásadně i každé nepravdivé tvrzení, které zasahuje práva chráněná § 11 a násl. obč. zák. Občanskoprávní ochrana osobnosti fyzické osoby přichází v úvahu pouze u zásahů do osobnosti chráněné všeobecným osobnostním právem, které je třeba kvalifikovat jako neoprávněné (protiprávní). Neoprávněným je zásah do osobnosti fyzické osoby, který je v rozporu s objektivním právem, tj. s právním řádem. Ke vzniku občanskoprávních sankcí za nemajetkovou újmu způsobenou zásahem do osobnosti fyzické osoby musí být jako předpoklad odpovědnosti splněna podmínka existence zásahu objektivně způsobilého vyvolat nemajetkovou újmu spočívající buď v porušení nebo jen ohrožení osobnosti fyzické osoby v její fyzické a morální integritě, tento zásah musí být neoprávněný (protiprávní) a musí zde existovat příčinná souvislost mezi zásahem a vzniklou újmou na chráněných osobnostních právech fyzické osoby (z mnoha srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 9. 2008, sp. zn. 30 Cdo 535/2007).
16. Základ občanskoprávní odpovědnosti žalované za neoprávněný zásah do práva na ochranu osobnosti žalobců a) a b) je tedy dán, přičemž v případě odpovědnosti za zásah do práva na ochranu osobnosti jde nadto o odpovědnost objektivní, danou bez ohledu na zavinění (z mnoha srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2002, sp. zn. IV. ÚS 315/01).

17. Dle § 13 odst. 1 obč. zák. fyzická osoba má právo se zejména domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu její osobnosti, aby byly odstraněny následky těchto zásahů a aby jí bylo dáno přiměřené zadostiučinění. Dle odst. 2 pokud by se nejevilo postačujícím zadostiučinění podle odstavce 1 zejména proto, že byla ve značné míře snížena důstojnost fyzické osoby nebo její vážnost ve společnosti, má fyzická osoba též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích. Dle odst. 3 výši náhrady podle odstavce 2 určí soud s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo.
18. Zadostiučinění v penězích tak představuje institut, který nelze používat k vyvažování a zmírňování jen běžné či krátkodobě působící nemajetkové újmy na osobnosti fyzické osoby.
19. Podle ustálené judikatury soudů platí (srov. např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 3. 1993, sp. zn. 5 Co 18/93, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 21, ročník 1995), že soud při rozhodování o náhradě nemajetkové újmy musí mít prokázáno, že jsou tu okolnosti dokládající, že v konkrétním případě nestačí zadostiučinění podle ustanovení § 13 odst. 1 obč. zák., a to zejména z hlediska intenzity, trvání a rozsahu nepříznivých následků vzniklých žalobci vzhledem k postavení žalobce v rodině a společnosti. Finanční zadostiučinění za neoprávněný zásah do práva na ochranu osobnosti lze přiznat, jestliže nebude postačující morální zadostiučinění a jestliže došlo ke snížení důstojnosti fyzické osoby či její vážnosti ve společnosti ve značné míře. O snížení důstojnosti fyzické osoby či její vážnosti ve společnosti ve značné míře jde, pokud újmu vzniklou v osobnostní sféře fyzická osoba vzhledem k povaze, intenzitě, opakování, trvání a šíři okruhu působení nepříznivého následku pocítuje a prožívá jako závažnou. Ač se určení výše tohoto zadostiučinění stává předmětem volného uvážení soudu, musí soud v každém jednotlivém případě vycházet z úplného skutkového stavu a v tomto rámci se opírat o zcela konkrétní a přezkoumatelná hlediska (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2003, sp. zn. 30 Cdo 2005/2003).
20. Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 7. 10. 2009, sp. zn. 30 Cdo 4431/2007, uveřejněného ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2010, č. 98, zadostiučinění v penězích plní především satisfakční funkci, i když úlohu preventivního významu zákonu odpovídajícího a spravedlivého zadostiučinění nelze vylučovat. Vlastní zásah je nutno hodnotit vždy objektivně s přihlédnutím ke konkrétní situaci, za které k neoprávněnému zásahu došlo (tzv. konkrétní uplatnění objektivního kritéria), jakož i k osobě postižené fyzické osoby (tzv. diferencované uplatnění objektivního kritéria). Uplatnění konkrétního a diferencovaného objektivního hodnocení znamená, že o snížení důstojnosti postižené fyzické osoby či její vážnosti ve společnosti ve značné míře půjde pouze tam, kde za konkrétní situace, ze které k neoprávněnému zásahu do osobnosti fyzické osoby došlo, jakož i s přihlédnutím k dotčené fyzické osobě, lze spolehlivě dovodit, že by nastalou nemajetkovou újmu vzhledem k intenzitě a trvání nepříznivého následku spočívajícího ve snížení její důstojnosti či vážnosti ve společnosti, pocítvala jako závažnou zpravidla každá fyzická osoba nacházející se na místě a v postavení postižené fyzické osoby.
21. V rozsudku ze dne 29. 6. 2000, sp. zn. 30 Cdo 427/2000, uveřejněném v časopise Soudní rozhledy 3/2003 pod č. 35, Nejvyšší soud judikoval, že platná právní úprava nestanoví meze zadostiučinění za neoprávněný zásah do práva na ochranu osobnosti formou náhrady nemajetkové újmy v penězích; soudy proto musí v každém jednotlivém případě vycházet z dostatečně zjištěného skutkového stavu a v tomto rámci se opírat o zcela konkrétní a přezkoumatelná hlediska vztahující se ke zjištěné míře zásahu do osobnostních práv postižené osoby. Pro určení výše přiměřeného zadostiučinění v penězích pak zákon stanoví jako kritéria posouzení míry závažnosti vzniklé nemajetkové újmy a zvážení okolností, za kterých k neoprávněnému zásahu do osobnosti fyzické osoby došlo. Jde nejen o okolnosti na straně samotného původce zásahu, ale i na straně dotčené fyzické osoby.

22. Stanovení formy nebo výše přiměřeného zadostiučinění je především úkolem soudu prvního stupně, přezkum úvah tohoto soudu úkolem soudu odvolacího a přípustnost dovolání nemůže založit pouhý nesouhlas s formou nebo výší usuzovaného zadostiučinění s výjimkou zcela zjevné nepřiměřenosti (z mnoha např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2016, sp. zn. 30 Cdo 665/2016, či ze dne 30. 5. 2018, sp. zn. 30 Cdo 2322/2017).
23. Odvolací soud souhlasí se soudem prvního stupně v tom, že je opodstatněné poskytnout žalobcům a) a b) morální satisfakci v podobě písemné osobní omluvy žalované (§ 13 odst. 1 obč. zák.). Odvolací soud souhlasí i s tím, že ve smyslu § 13 odst. 2 obč. zák. jsou dány podmínky pro přiznání satisfakce relutární, neboť vzhledem k charakteru žalované na maloměstě šířených difamujících údajů byla snížena důstojnosti žalobců a) a b) a jejich vážnost ve společnosti ve značné míře. Z hlediska kritérií relevantních dle § 13 odst. 3 obč. zák. však odvolací soud nemůže aprobovat výši soudem prvního stupně přiznaných relutárních satisfakcí, kterou nelze považovat za plně dostačující k přiměřenému vyvážení a zmírnění nemajetkové újmy žalobců a) a b).
24. Je evidentní, že primárním cílem zlovolného jednání žalované byla snaha žalované žalobce hanobit a v tomto směru se ze strany žalované jednalo o úmyslné působení újmy žalobcům, o kterých opakovaně při nejrůznějších příležitostech šířila nepodložená a vysoce difamující skutková tvrzení. I pokud by bylo pravdivé vysvětlení podané žalovanou v trestním řízení, že údaje o tom, že žalobce b) je „bývalý estébák, major, hlavní vyšetřovatel StB“, slyšela od neznámých lidí na autobusové zastávce, na takovém posouzení by se neměnilo ničeho, neboť obdobný zdroj informací dozajista nelze považovat za jakkoli spolehlivý, a nemohl by proto založit dobrou víru osoby, jež nepravdivé informace šíří, v jejich správnost, a tedy ani vyvrátit závěr o úmyslném hanobení žalobců žalovanou.
25. Soud prvního stupně v rámci okolností, za kterých k neoprávněnému zásahu do práva na ochranu osobnosti žalobců a) a b) došlo, nedostatečně zohlednil význam těchto skutečností, včetně s tím souvisejícího úmyslného zavinění žalované, pro účely stanovení satisfakce ve smyslu § 13 odst. 3 obč. zák. Zavinění žalované je sice s ohledem na objektivní odpovědnost dle § 13 obč. zák. pro základ odpovědnosti bez právní relevance, subjektivní prvek zavinění má však svůj význam právě při určování výše náhrady nemajetkové újmy v penězích dle § 13 odst. 3 obč. zák. (k tomu z mnoha srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2002, sp. zn. IV. ÚS 315/01).
26. V rámci okolností relevantních pro stanovení výše peněžitého zadostiučinění dle § 13 odst. 3 obč. zák. nutno tedy akcentovat závažnost difamujících údajů, šířených opakovaně na malém městě, četnost neoprávněných zásahů žalované a její úmysl zlovolně způsobit žalobcům a) a b) újmu. Přehlédnout zde nelze ani to, že žalobcům a) a b) se nedostalo morální satisfakce v trestním řízení proti žalované, nadto s poněkud specifickým odůvodněním trestního soudu při zproštění žalované obžaloby. Vzhledem k těmto určujícím okolnostem není dán prostor pro přílišné zohlednění věku žalované, jak za dané situace nepřipadně učinil soud prvního stupně. Žalobci a) a b) požadované částky nutno považovat za přiměřené nejen z hlediska uvedených okolností konkrétního případu, ale i z pohledu obecných relací náhrad a hospodářských poměrů doby (srov. i Vážný 10836, dle kterého jako rozhodné okolnosti přichází v úvahu právě hospodářské poměry doby, nikoli však majetkové nebo výdělečné poměry škůdcovy). K majetkovým poměrům účastníků by soud pro tyto účely neměl přihlížet (srov. i *Knap, K. a kol.*: Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4. podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2004, s. 195), když nadto žalovanou nelze považovat za nemajetnou, neboť dle vlastních vyjádření ze dne 20. 4. 2016 a při jednání odvolacího soudu prodala svůj rodinný dům, „aby byla od žalobců co nejdál“. Žalovaná je i dle závěrů znaleckého posudku z trestního řízení impulzivní, afektivně výbušná, egocentrická, připravena vybuchovat i na malé podněty (tzv. typ „kulomet“). Netrpěla ani netrpí duševní poruchou, pro kterou by byly její rozpoznávací a ovládací schopnosti vymizené nebo podstatně snižené (č. l. 555, 562 a 563 trestního spisu).

27. Jde-li o nároky žalobkyně c), pak tato v rámci svého odvolání stvrzuje, že výroky žalované byly explicitně směřovány proti osobám žalobců a) a b) a ona sama se cítí být dotčena toliko jako osoba difamovaným osobám blízká (jejich dcera). Dle odvolacího soudu lze proto žalobkyni c) ve vztahu k difamačním výroky žalované o žalobcích a) a b) vnímat toliko jako možnou sekundární oběť pomluv žalované, dotčenou tzv. reflexní újmou (újmou odrazem). Jako takové jí ovšem aktivní legitimace k požadované ochraně vůbec nenáleží a žádné poučení o důkazním břemeni, jehož absenci žalobkyně c) soudu prvního stupně s poukazem na § 118a odst. 3 o.s.ř. vytýká, nebylo namístě a na výsledku řízení by neměnilo ničeho. Podstata věci zde totiž spočívá v tom, že ochrana sekundárních obětí je mimořádnou výjimkou z principu, že se zásadně odškodňují jen přímé oběti zásahu. Tuto výjimku nelze vykládat extenzivně a dle obč. zák. byla ochrana osobností sekundárních obětí vyhrazena jen pro případy usmrcení nebo zvláště závažného ublížení na zdraví primární oběti zásahu (k tomu z mnoha srov. pro případ smrti např. náleží Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2000, sp. zn. II. ÚS 517/99, a pro ublížení na zdraví rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 9. 2008, sp. zn. 30 Cdo 535/2007). Ochrana sekundárních obětí před nemajetkovou újmou dle obč. zák. tedy nebyla natolik široká, aby dopadala i na reflexní újmu způsobenou v důsledku pomluv na adresu osob blízkých. S ohledem na dobu neoprávněného zásahu na věc nedopadá § 2971 později účinného o. z., umožňujícího při splnění zákonných podmínek náhradu nemajetkové újmy každému, kdo způsobenou újmu důvodně pocítuje jako osobní neštěstí, které nelze odčinit jinak. Návrh na případné přiznání náhrady nemajetkové újmy na základě o. z. jako nutná podmínka pro takový postup (srov. § 3079 odst. 2 o. z.) nebyl učiněn, přičemž ani v opačném případě by zde dle názoru odvolacího soudu nemohla být ochrana sekundární oběti natolik široká, aby dopadala i na reflexní újmu způsobenou v důsledku pomluv na adresu osob blízkých.
28. Odvolací soud tudíž rozhodnutí soudu prvního stupně v zamítavém V. výroku změnil přiznáním dalších částek peněžitého zadostiučinění žalobcům a) a b) (§ 220 odst. 1 o.s.ř.). V zamítavém VI. výroku ohledně nároků uplatňovaných žalobkyní c) odvolací soud rozhodnutí jako věcně správné potvrdil (§ 219 o.s.ř.), shodně odvolací soud učinil i ohledně nákladového X. výroku ve vztahu mezi žalobkyní c) a žalovanou (§ 142 odst. 1 o.s.ř.).
29. Protože ve vztahu mezi žalobkyní a) a žalovanou a žalobcem b) a žalovanou došlo k částečné změně rozhodnutí soudu prvního stupně, odvolací soud ohledně nich rozhodl také o náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně dle § 224 odst. 2 o.s.ř.
30. Žalobci v řízení o ochranu osobností přitom nemají postavení nerozlučných společníků, neboť každý z nich uplatňuje ochranu své vlastního osobnostního práva.
31. Odvolací soud proto o nákladech řízení před soudy obou stupňů ve vztazích mezi žalobkyní a) a žalovanou a žalobcem b) a žalovanou rozhodl dle § 224 odst. 1 ve spojení s § 142 odst. 1 o.s.ř. tak, že žalovaná je povinna zaplatit každému z žalobců a) a b) k rukám jejich zástupkyně (§ 149 odst. 1 o.s.ř.) na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů částku 38 036,98 Kč, sestávající z:
- odměny právní zástupkyně určené dle vyhlášky č. 177/1996 Sb. (dále jen „AT“), v celkové částce 24 800 Kč, kdy za tarifní hodnotu je dle § 9 odst. 4 písm. a) AT považována částka 50 000 Kč a sazba za jeden úkon právní služby činí dle § 7 bodu 5 AT částku 3 100 Kč, při zohlednění § 12 odst. 4 AT, kdy jde-li o společné úkony při zastupování dvou nebo více osob, náleží advokátovi za každou takto zastupovanou osobu mimosmluvní odměna snížená o 20 %, tj. 10 úkonů právní služby á 2 480 Kč (žaloba ze dne 25. 9. 2014, převzetí a příprava zastoupení, další porada s klientem dne 21. 4. 2016, účast u soudního jednání dne 19. 5. 2016 nepřesahující 2 hodiny, účast u soudního jednání dne 27. 4. 2017 nepřesahující 2 hodiny, vyjádření ze dne 26. 5. 2017, účast u soudního jednání dne 2. 11. 2017, které trvalo déle než 2 hodiny, odvolání ze dne 19. 2. 2018 a účast u jednání před odvolacím soudem dne 15. 5. 2019 nepřesahující 2 hodiny),

- jedné poloviny z 10 režijních paušálů á 300 Kč, tj. celkem 1 500 Kč (§ 13 odst. 3 AT), kdy odvolací soud vycházel z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 25 Cdo 1610/2014,
 - jedné poloviny z náhrady za čas zmeškaný cestou k soudním jednáním v částce 600 Kč, tj. 12 půlhodin á 100 Kč (§ 14 odst. 3 AT) vyděleno dvěma,
 - jedné poloviny z náhrady hotových výdajů spočívající v cestovním zástupkyně žalobců na jednání konané dne 19. 5. 2016 (§ 13 odst. 4 AT ve spojení s § 157 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce) určené dle vyhl. č. 385/2015 Sb., tj. 146 km (cesta Rozdrojovice, Na Březině 310 – Břeclav, Národních hrdinů 17/11 a zpět), při náhradě za 1 km jízdy á 3,80 Kč, udávané spotřebě 8,5/5,3/6,4 l na 100 km a ceně za 1 l motorové nafty 29,50 Kč, tj. částky ve výši 422,40 Kč (844,80 Kč vyděleno dvěma),
 - jedné poloviny z náhrady hotových výdajů spočívající v cestovním zástupkyně žalobců na jednání konaná ve dnech 27. 4. 2017 a 2. 11. 2017 (§ 13 odst. 4 AT ve spojení s § 157 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce) určené dle vyhl. č. 440/2016 Sb., tj. 292 km (dvakrát cesta Rozdrojovice, Na Březině 310 – Břeclav, Národních hrdinů 17/11 a zpět), při náhradě za 1 km jízdy á 3,90 Kč, udávané spotřebě 8,5/5,3/6,4 l na 100 km a ceně za 1 l motorové nafty 28,60 Kč, tj. částky ve výši 850,56 Kč (1 701,11 Kč vyděleno dvěma),
 - náhrady za daň z přidané hodnoty v částce 5 364,03 Kč, když zástupkyně žalobců je plátkyní DPH,
 - zaplaceného soudního poplatku za žalobu v částce 2 500 Kč a za odvolání v částce 2 000 Kč.
32. Odvolací soud nepřiznal žalobcům a) a b) náhradu za daň z přidané hodnoty za jeden úkon právní služby (žaloba ze dne 25. 9. 2014) a jeden režijní paušál, když tento úkon učinil předchozí právní zástupce žalobců a) a b) a z obsahu spisu není zřejmé, že by byl plátcem DPH.
33. Odvolací soud dále nepřiznal žalobcům a) a b) náhradu odměny za změnu žalobního petitu ze dne 27. 4. 2016 a za vyjádření k rozšíření petitu ze dne 3. 5. 2017, neboť za situace, kdy by byla žaloba podána řádně, nebylo by rozšíření žalobního petitu zapotřebí. Taková podání žalobců a) a b) pak nelze dát k tíži žalované. Z toho důvodu považuje odvolací soud tyto úkony za neúčelné.
34. O nákladech odvolacího řízení mezi žalobkyní c) a žalovanou rozhodl odvolací soud podle ust. § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o.s.ř. tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení, když žalobkyně c) nebyla se svým odvoláním úspěšná, avšak v souvislosti s odvolacím řízením žalované žádné náklady řízení nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí je dovolání přípustné za předpokladu, že dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak. Dovolání se podává k Nejvyššímu soudu České republiky prostřednictvím soudu, který rozhodoval ve věci v prvním stupni, ve lhůtě do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu.

Nesplní-li povinná uložené povinnosti dobrovolně, lze se domáhat výkonu (exekuce) rozhodnutí.

Brno 15. května 2019

JUDr. Kateřina Čuhelová, Ph.D., v. r.
předsedkyně senátu